

Er vindkraftmotstand egoistisk og bakstreversk?

MÅNEDENS KOMMENTAR

AV KJETIL SKOGEN
SOSIOLOG OG FORSKER

■ **Den** økende motstanden mot vindkraft i norsk natur har fått alarmklokkene til å ringe. Ikke bare i energibransjen, men også blant politiske kommentatorer, som ser på slik motstand som bakstreversk og klimafremtidig. Hege Ulstein i Dagsavisen satte en foreløpig rekord da hun forleden framholdt at drivkraften bak motstanden både er skallet NIMBY (Not In My Back Yard) og dessuten den ekstreme høyresidens behov for et nytt fokus på muslimerhisen er i ferd med å miste sin kraft. Dette er påstander vi må se nærmere på.

Økonomer framholder at vindkraft er samfunnsøkonomisk meningsløs og ingenierer mener at denne typen kraftproduksjon er lite effektiv.

■ **NORSK** miljøkamp var lenge ensbetydende med kamp mot fornybar energi, med Marsdela-aksjonen og kampen mot utbyggingen av Alta-Kautokeivassdraget som de to mest kjente.

Klimaendringer var knapt et tema da de største slagene om varmekraft ble utkjempet. Men heller ikke i dag er alle enige i at klima trumfer andre miljøproblemer, hva som må til for å løse klimautfordringene er det også mange meninger om. Er utslippene konsekvenser av et økonomisk system som ikke kan styre sin egen vekst? Må vi finne på noe nytt? Eller er det bare en kursendring som skal til, som kanskje kan gi økonomien en vitaminutprøvning i form av «det grønne skiftet»?

■ **RÅDE** i Norge og i andre land møtes vindkraftprosjekter med massiv motstand. Men motstanden er sammensatt. Ødeleggende avlandskap og leveområder for planter og dyr er viktigst for noen, mens støy og visuell forurensing er et hovedpoeng for andre. Bekymring for naturbasert reiseliv så vel som tradisjonell økonomi og urfolkserfaringer kan være elementer i lokale allianser.

Et der nye kampen mot vindmøller et paradoks. Ikke meningsløs som Don Quixotes? Hvis man mener at «grønn vekst» er eneste vei framover kan det se sånn ut. Alltså «business as usual», bare uten fossil energi. Fra det holdet hører vi stadig at motstanden er egoistisk og skyldes at folk ikke vil ha ødelagt utsikten sin, og at den er et eksempel på det som kalles NIMBY, altså at man ikke vil ha noe plagsomt – som man ellers er for – i sin egen bakgård. Eller ved sin egen hytte.

■ **FRÅ** andre perspektiver ser det annerledes ut. Hvis man mener at alskens triks i en vekstsvingning økonomi ikke kan berge oss, er det logisk å redde stumpene nå og jobbe for systemendringer på lengre sikt.

Også andre innfallsvinkler gjør motstander ytterst rasjonell: Økonomer framholder at vindkraft er samfunnsøkonomisk meningsløs, ingenierer mener at denne typen kraftproduksjon er lite effektiv, og så videre – uten at de stiller det aller minste spørsmålstegn ved markedsløsningene som andre avviser helt. Alle lander på samme konklusjon om vindkraft, men med ulike utgangspunkt. Og ganske riktig, det finnes «klimafomlekturer» på den ytterliggende høyresida. AfD i Tyskland har gjort kampen mot «klimahysteriet» til en kjerne sak, og Trump «never understood wind», som

han selv har uttrykt det. Men det disjunktiserer jo ikke annen kritikk.

■ **ER** folk irkonsekvente og mangler en helhetlig tankegang rundt miljø, slik det hevdes fra alliansen av kraftutbyggere og andre talerør for «det grønne skiftet»? Langt ifra. Miljøspørsmål må nødvendigvis bakes inn i folks verdensanskuelse og politiske syn. Om de ikke har det fra før, vil mange utvikle en forståelse av «situa miljøproblem der de ser det i en større sammenheng. Dette er et tydelig funn i studier som har sett på konflikter om fornybar energi i Skottland og Nederland, der konklusjonen var at NIMBY er lite viktig for utviklingen av motstand. Snarere blir svaretrask «Not In Anyone's Back Yard».

Noen kan hevde at dette er etterrasjonalisering og derfor ikke en tilfredsstillende kritikk av «fornyrbarhetsingeniørene». Men det er sånn menneskers bevissthet om verden utvikler seg – med utgangspunkt i egne erfaringer. Hvordan skulle det ellers foregå?

■ **EN** amerikansk studie viste at de fleste vindkraftmotstandere i New England ikke var personlig berørt på annen måte enn at de sørget over tapet av natur. Slik sorg er også en sterk erfaring, men det motsatte av NIMBY. Konflikten formes av hvordan man ser på de krefter som driver utviklingen fram: Er det profittdrivende kraftselskaper med et vekstfixert slat i ryggen, eller rett og slutt klodens idealistiske redningsmenn som slår bak? Om vindkraftmotstanderne hadde slike overordnede perspektiver på sitt engasjement for de oppdagede hestlige vindmøller på Vermonts grønne åser, spiller ingen rolle. Og det gjør det ikke i Flatanger eller på Frinnskogen heller.

